

Til

Børne- og Ungdomsudvalget

26-11-2013

Sagsnr.
2012-171463

Notat om effekter af sociale normeringer i daginstitutioner

Børne- og Ungdomsudvalget besluttede i august 2012, at der ved udgangen af 2013 skal foreligge en opsamling på anvendelse af de midler til sociale normeringer, som et antal daginstitutioner i 2012 og 2013 er blevet tildelt efter den gamle model for sociale normeringer¹. I opsamlingen skal der også indgå data, der kan pege på betydningen af de sociale normeringsmidler, både for børn og personale.

Dokumentnr.
2012-171463-77

Sagsbehandler
Anja Hansen

Dette notat gennemgår de data, der er blevet vurderet som relevante i denne sammenhæng, herunder:

- Anvendelse af midler og pædagogiske tiltag på tværs af byen
- Personalsituationen: udviklingen i personaleomsætningen, medarbejdernes trivsel og sygefraværet
- Børnegruppen: sprogvurderinger, skoleudsættelser og udviklingen i antallet af underretninger

Opsamlingen baserer sig på data, som indgår i den samlede ledelsesinformation, dvs. data på sygefravær, sprogvurderinger og skoleudsættelser. Hertil kommer resultaterne fra Trivselsundersøgelsen i 2010 og 2013, samt tilbagemeldinger fra institutioner med sociale normeringer på, hvordan de har anvendt de ekstra midler og hvilken betydning de vurderer, at de ekstra personaleressourcer har haft for kvaliteten af den pædagogiske praksis.

Anvendelse af midler og pædagogiske tiltag på tværs af byen

Som navnet antyder, sigter de sociale normeringer på tilførslen af ”ekstra hænder” til det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen i daginstitutioner med mange udsatte børn. Tilbage meldingerne fra institutionerne peger på, at pengene er blevet anvendt i tråd med rammen, nemlig til personaleressourcer. Det kan tage forskellige former:

- Pædagoger. Her har nogle institutioner valgt at ansætte pædagoger med særlige kompetencer, således at de kan varetage et særligt fokusområde, eksempelvis sprog/dialogisk læsning, krop og bevægelse, forældresamarbejde, inkluderende praksis e.l.

---

¹ Der tildeles ekstra midler til personaleressourcer til de 0-6 års institutioner, der har den højeste andel eller det højeste antal af udsatte børn, målt på forældrenes socio-økonomiske forhold. Formålet er at støtte indsatsen for at styrke chanceligheden for de mest udsatte børn.

- Pædagogmedhjælpere eller andet ikke-uddannet personale, der fungerer som ekstra ressourcer i dagligdagen samtidig med at de kan 'frisætte' uddannede medarbejdere til pædagogfaglige opgaver, eksempelvis sprogarbejdet
- Vikarer, der dækker det fastansatte personale ved sygdom, mødeaktivitet, kompetenceudvikling, faglige refleksionsfora for de faste medarbejdere e.l.

Der er stor variation i institutionernes beskrivelser af de tiltag, de konkret har iværksat. Men tilbagemeldingerne peger dog på nogle generelle temaer, som langt størstedelen af institutionerne har valgt at prioritere enten et eller flere af.

- Sprogarbejdet, herunder dialogisk læsning
- Krop og bevægelse
- Ture – i byen, naturen eller kulturen – med især de udsatte børn
- Udvidet forældre-/familiesamarbejde
- Systematisk faglig refleksion over den pædagogiske praksis

Det angives desuden generelt, at det nu i højere grad end tidligere er muligt at gennemføre aktiviteter med små grupper – til gavn for både de udsatte børn og hele børnegruppen.

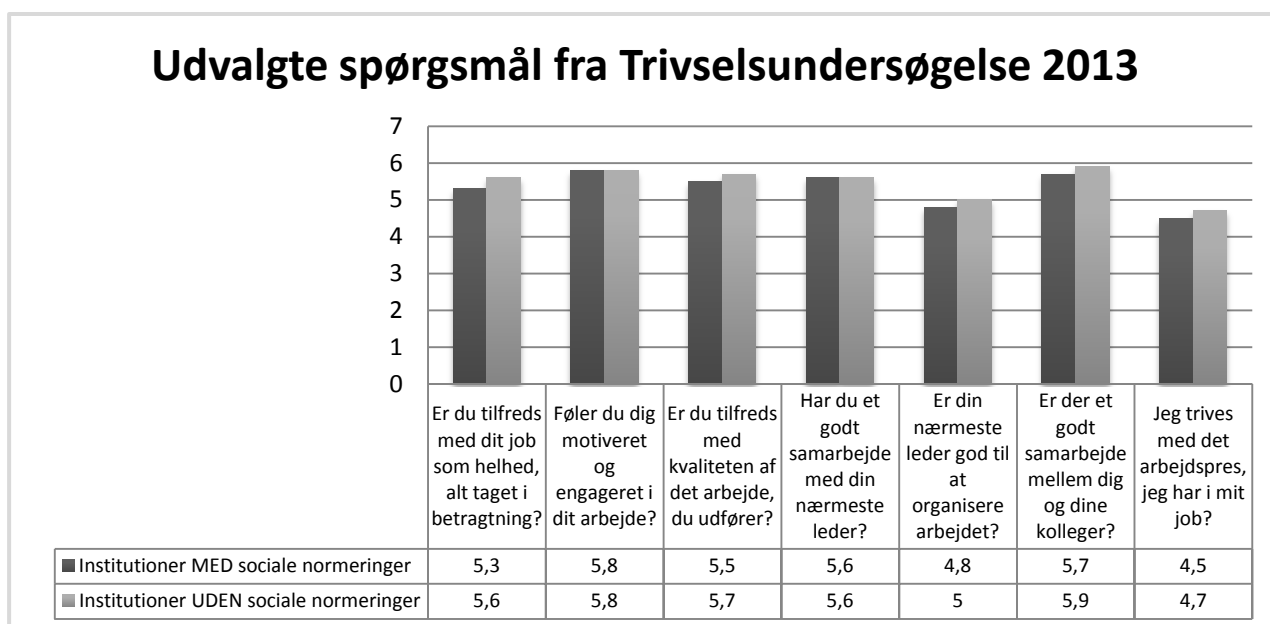
Personalesituationen

Daginstitutioner med mange socialt udsatte børn skal principielt løse de samme opgaver og tilbyde det samme læringsmiljø som andre daginstitutioner. Det kan imidlertid i mange tilfælde være ganske krævende, fordi der dels er behov for mere voksenkontakt og dels kan være behov for at bruge tid på andre opgaver, fx et udvidet forældresamarbejde, et tættere samarbejde med Socialforvaltningen mv. end i andre institutioner. Når antallet af medarbejdere med sociale normeringer hæves i den enkelte daginstitution, er det derfor hypotesen, at det ikke alene vil have effekt på børnene, men også på medarbejderne. Med flere hænder bør de opleve de bedre vilkår for at løse opgaven og dermed også trives bedre, hvilket igen bør kunne aflæses på henholdsvis trivsels- og sygefraværdsdata for de institutioner, der får sociale normeringer.

Medarbejdertrivsel

Sammenligner man medarbejdere i institutioner, der har fået sociale normeringer i perioden 2012-2013, med personalet i andre daginstitutioner på udvalgte spørgsmål vedr. den generelle trivsel, peger Trivselsundersøgelsen fra 2013 på, at medarbejdere i institutioner, der har fået sociale normeringer gennemsnitligt oplever en dårligere trivsel end personalet i andre institutioner. På spørgsmål med mulighed for at angive en

vurdering på en skala fra 1-7 ligger medarbejdere i institutioner med sociale normeringers vurdering generelt 0,2 lavere end medarbejdere i andre institutioner. Ser man på den Trivselsundersøgelse, der blev gennemført i 2010, ser det imidlertid ud til, at forskellen på medarbejdere i institutionerne med sociale normeringer og medarbejderne i andre institutioner i 2010 var endnu større end den er i 2013. Det kunne tyde på, at institutionerne, der har modtaget sociale normeringer, er inde i en positiv udvikling, selvom de ikke – rent trivselsmæssigt – ligger helt på højde med de øvrige institutioner i byen.

I afrapportering om anvendelsen af de sociale normeringer er de pædagogiske ledere/institutionsledere blandt andet blevet bedt om at vurdere, hvorvidt de sociale normeringer har medvirket til et kvalitetsløft i institutionen og herunder også, om de har påvirket medarbejdernes trivsel. Idet der naturligvis skal tages højde for de interesser, der kan være i en bestemt type svar fra lederne, er det ikke desto mindre interessant, at næsten halvdelen af lederne vurderer, at der *i høj grad* er sket en positiv udvikling i medarbejdernes trivsel. En stor del vurderer, at dette *i nogen grad* er tilfældet, mens kun enkelte vurderer, at de sociale normeringer *i mindre grad* har medført bedre trivsel for medarbejderne.

Sygefravær

Det er desværre ikke muligt at tegne et entydigt billede af institutionernes sygefravær i den periode, de har modtaget sociale normeringer. For det første har forvaltningen ikke adgang til data for sygefravær på de selvejende institutioner, som udgør ca. 34 % af de institutioner, der i 2012-2013 modtog sociale normeringer efter den gamle model. Det betyder, at

undersøgelsen udelukkende baserer sig på data fra de kommunale institutioner, dvs. ca. 66 % af institutionerne, der modtog sociale normeringer. For det andet er der lige så store forskelle på tværs af institutioner med sociale normeringer, som der er på daginstitutionerne i København generelt. Ser man således på enkeltinstitutioner med sociale normeringer, viser der sig en meget stor spredning på tværs af institutionerne. I nogle institutioner er sygefraværet faldet helt ekstremt, mens det i andre er steget tilsvarende.

På baggrund af de tilgængelige data kan vi dog se, at (kommunale) institutioner med sociale normeringer i **oktober 2013** i gennemsnit har et sygefravær på 13,4 fraværsværk pr medarbejder. I **oktober 2012** lå tallet på 14,4, og institutionerne har således i gennemsnit nedbragt sygefraværet med 1 fraværsværk pr medarbejder. Sygefraværet er også faldet i institutioner uden sociale normeringer i samme periode, fra 13,1 til 12,4 fraværsværk pr medarbejder. Faldet er dermed ikke lige så stort. Institutioner med sociale normeringer har stadig et højere sygefravær end institutioner uden, men det er på vej ned og spredningen mellem institutioner med sociale normeringer og institutioner uden er mindre, end den var for et år siden.

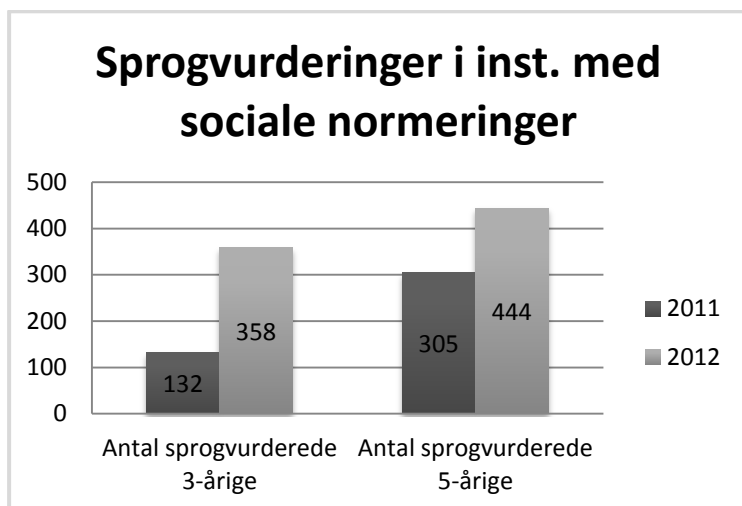
Børnegruppen

Når det gælder effekten af de sociale normeringer på børnene, angiver størstedelen af lederne for de institutioner, der har modtaget sociale normeringer (ca. 67 %), at de sociale normeringer har haft en positiv effekt for børnenes generelle trivsels-, lærings- og udviklingsmuligheder. Da der ikke på småbørnsområdet eksisterer samme datamængde, som der fx er på skoleområdet, er det imidlertid vanskeligt at underbygge med kvantitative data. Der er dog bred enighed om, at den sproglige udvikling er central for børnenes udvikling, trivsel og deres efterfølgende udvikling i uddannelsessystemet, og på den baggrund er det oplagt at se på resultaterne af de sprogvurderinger, der gennemføres i daginstitutionerne. Herudover kan det både være relevant at se på antal skoleudsættelser og underretninger i de institutioner, der modtager sociale normeringer. Det kan dels give en pejling på børnenes udviklingsmuligheder og støtte i børnehaven samt deres forudsætninger ved skolestart, dels kan det pege på systematikken i observation og opfølgning på bekymringsbørn.

Sprogvurderinger

Generelt sprogvurderer institutioner med sociale normeringer væsentligt flere børn i 2012, end de gjorde i 2011. Som nedenstående diagram viser, er der især sket en stigning i antallet af børn, der bliver sprogvurderet i 3-års alderen. Denne tendens viser sig dog også på tværs af byens institutioner, og udviklingen kan således ikke kobles direkte til den øgede voksennormering i institutioner med sociale normeringer. Alligevel må det især for de

institutioner, der modtager sociale normeringer, betragtes som en positiv udvikling, at sprogvurderingerne prioriteres højt.

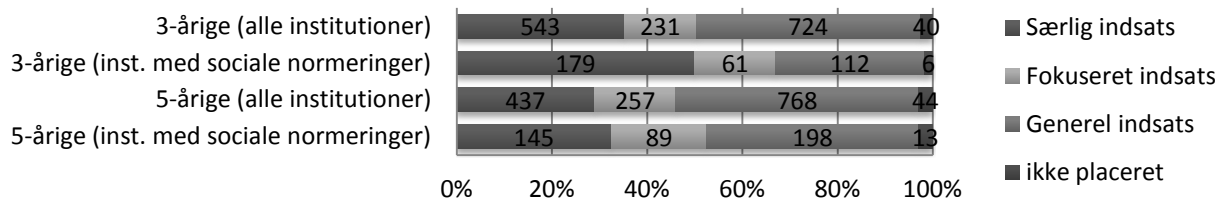

Antallet af institutioner, der modtog sociale normeringer efter model 2012, udgør cirka 10 % af det samlede antal 0-5 års institutioner i København, men disse institutioner står for ca. ¼ af de sprogvurderinger der blev foretaget i 2012.

I forhold til børnenes score i 2012 ser det ud til, at daginstitutionerne gennem sprogvurderingerne bliver opmærksomme på en del af de børn, der har behov for en særlig eller fokuseret sproglig indsats. Selvom de også sprogvurderer en del børn – særligt de 5-årige – som ikke har behov for en særlig eller fokuseret indsats, så finder institutioner med sociale normeringer flere børn med sproglige udfordringer, end det ser ud til at være tilfældet på det bydækkende niveau (jf. nedenstående figur)². Det kan der være flere forklaringer på: Det kan være et tegn på, at institutioner med sociale normeringer er bedre til at vurdere, hvilke børn der skal sprogvurderes. Det kan også skyldes, at mange af de institutioner, der modtager sociale normeringer, generelt har en høj andel af børn med sproglige vanskeligheder, blandt andet tosprogede. Endelig kan det skyldes, at nogle daginstitutioner sprogvurderer hele eller en større del af børnegruppen, fordi de ønsker et bredere billede af deres børnegruppe, mens institutioner med sociale normeringer primært sprogvurderer de børn, de vurderer, har et behov.

² Kategorien 'ikke placeret' i figuren henviser til antallet af børn, hvor det ikke var muligt at læse et tydeligt resultat af sprogvurderingen.

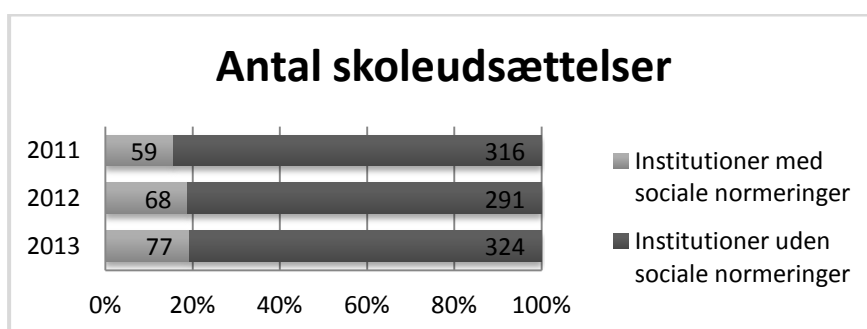
Indsatsbehov blandt sprogvurderede børn i 2012

Først i 2014, når der er data fra skolernes sprogvurderinger, vil det være muligt at se, om daginstitutionerne, på trods af stigningen i antallet af sprogvurderinger, har overset børn, der burde have været sprogvurderet. Her vil det også være muligt at sammenligne på cpr-numre, så det enkelte barns udvikling – og herunder også hvorvidt institutionen har gjort en målrettet mærkbar indsats – kan måles fra det er tre år til det er fem år.

Skoleudsættelser

Antallet af skoleudsættelser er generelt steget i de københavnske daginstitutioner fra 2011-2013. Hvor der i 2011 blev skoleudsat i alt 375 børn, er antallet steget til i alt 401 i 2013. For institutioner med sociale normeringer har antallet af skoleudsættelser også været stigende, og stigningen har været større end i institutioner uden sociale normeringer. Således har skoleudsættelser i institutioner med sociale normeringer i perioden udgjort en stadig større andel af det samlede antal skoleudsættelser:

En stigning i antallet af skoleudsættelser kan både være negativt og positivt: Det kan være negativt, hvis det betyder, at man ikke tidligt nok i institutionerne bliver opmærksomme på udfordringer for et barn, som man herefter kan arbejde med frem til skolestart. Det kan dog også være positivt, hvis stigningen skyldes, at institutionerne i kraft af de ekstra ressourcer, i højere grad end tidligere, følger med i barnets udvikling og på den baggrund

på et kvalificeret grundlag vurderer, at et barn har brug for mere støtte, som institutionen kan levere, før det kommer i skole.

Underretninger

I den kommunikation forvaltningen har haft med institutionerne med sociale normeringer i det forgangne år, tegner der sig et billede af, at mange institutioner har fokus på netop underretninger. Dels arbejdes der på at styrke personalet i at handle. Der tales om 'hellere én underretning for meget end én for lidt' og 'stol på mavefornemmelsen, der er ofte noget om det'. Dels arbejdes der på at gøre det nemt for det pædagogiske personale at lave underretningerne. Nogle steder har man udpeget enkelte medarbejdere til at varetage opgaven, andre steder har man ansat en socialrådgiver, der både udfører og oplærer medarbejderne i at lave underretninger. Det styrkede fokus på underretningerne kan dog ikke underbygges med kvantitative data³.

Opsummering

Overordnet er det forvaltningens vurdering, at de sociale normeringer er kommet institutionerne og hermed børnene til gode på den måde, de har været tiltænkt, nemlig som flere voksne pr. barn og dermed også bedre mulighed for nærvær og fordybelse i forhold til det enkelte barn. Tilbagemeldinger fra institutionerne peger på, at de øgede personaleressourcer gør en mærkbar forskel, både blandt børn og pædagogisk personale. Og selvom de kvantitative data, undersøgelsen har forholdt sig til, ikke er entydige og ikke alene kan kobles til de sociale normeringer, ser det ud til, at institutioner, der har modtaget sociale normeringer i 2012-2013, har flyttet sig positivt på parametre som personalets trivsel og sygefravær samt udviklingen i antallet af sprogvurderinger.

Forvaltningen vil også fremadrettet følge op på betydningen af de sociale normeringer og institutionernes konkrete anvendelse heraf. Således vil udvalget få forelagt næste opfølgning ultimo 2014.

---

³ Forvaltningen indsamler ikke på nuværende tidspunkt data vedrørende underretninger fra institutionerne generelt. Institutioner med sociale normeringer kunne således have bidraget med et skøn i afrapporteringen, men sådanne data ville ikke have været meningsfulde uden et sammenligningsgrundlag, da mange eller få underretninger alene ikke er en indikator for kvalitet.